

Додаток
до розпорядження голови обласної
державної адміністрації
від 24.11.2020 № 864/2020-р

І Н Ф О Р М А Ц І Я

про екологічну освіту як одну із передумов вирішення
екологічних проблем в області

В області організовано роботу щодо забезпечення безперервної екологічної освіти та виховання всіх верств населення шляхом формування екологічної культури, екологічного стилю мислення, екологічної етики і поведінки, популяризації екологічних знань, формування екологічної культури протягом усього життя людини за рахунок упровадження нових форм і методів екологічної освіти та виховання підростаючого покоління в закладах дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, розповсюдження екологічних знань через засоби масової інформації, мережу інтернет та поліграфічну продукцію, забезпечення участі громадськості в екологічних акціях та процесах прийняття рішень з екологічних питань, забезпечення доступу до екологічної інформації тощо.

Екологічна освіта у 2019/2020 навчальному році здійснювалася відповідно до Концепції екологічної освіти та програм з базових предметів природничого циклу та Плану комплексних заходів з екологічної освіти і виховання та формування екологічної культури учнівської молоді навчальних закладів області на 2016-2020 роки.

У закладах загальної середньої освіти викладаються дисципліни “Природознавство” (початкова освіта), “Біологія і екологія”, “Екологія” (середня та старша освіта). Варіативну складову навчальних планів забезпечено програмами курсів за вибором, програмою освітнього модуля “Основи стратегії сталого розвитку в Україні” для 10-х класів, розробленого за сприяння Програми розвитку ООН в Україні та підтримки МОН України, та проектними програмами “Уроки для сталого розвитку” і “Зелений пакет”. Крім того, предмет “Екологія” входить до навчальних планів закладів вищої освіти незалежно від спеціальності.

Координацію й організаційно-методичний супровід екологічної освіти і виховання школярів в області забезпечують профільні позашкільні заклади – Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, комунальний заклад Дунаєвецької міської ради “Станція юних натуралістів”, екологічний відділ Кам’янець-Подільського позашкільного навчально-виховного об’єднання, комунальний заклад “Дитячо-юнацький центр туризму та екологічної роботи” Славутської міської ради, Шепетівський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді та 146 базових (опорних) закладів освіти передового педагогічного досвіду з питань екологічної освіти і

виховання, дослідницько-натуралістичної і природоохоронної роботи з учнівською молоддю, у тому числі з питань екологічної освіти і виховання – 53, дослідницько-натуралістичної роботи – 52, природоохоронної роботи – 41. У всіх інших школах діють екологічні комісії в учнівському самоврядуванні.

Великі можливості для формування екологічної культури та світогляду, розвитку природних задатків дитини, профорієнтаційних нахилів має гурткова робота. В області працюють 133 гуртки юних екологів, 50 гуртків юних друзів природи і 58 гуртків юних екологів-краєзнавців, 326 екологічних загонів, у тому числі 151 екологічна агітбригада. У 61 закладі освіти створено кабінети екологічної освіти, у 373 – організовано діяльність екологічних стежок. Для потреб освітнього процесу заклади загальної середньої та позашкільної освіти області створили й використовують 6 музеїв Хліба та 260 куточків бережливого ставлення до хліба.

На Хмельниччині функціонує 46 учнівських лісництв, в яких займаються лісоохоронною справою 1086 учнів, за ними закріплено 1624,8 га лісу. Висаджено 47,9 га лісу. Такі лісництва є однією з ефективних форм екологічної освіти і виховання, організації трудового навчання і виховання, стимулювання творчого самовдосконалення юних лісівників-дендрологів, сприяння самовизначенню в майбутній професії, залучення до науково-дослідницької та експериментальної діяльності з біології, екології і лісового господарства.

У закладах освіти області проводиться певна робота у цьому напрямі з обдарованими дітьми. Школярі залучаються до підготовки науково-дослідницьких робіт для участі в обласних еколого-натуралістичних конкурсах. До складу відділення “Екологія та аграрні науки” входять 6 наукових секцій, навчанням в яких охоплено майже 200 вихованців (7 навчальних груп гурткової роботи та 4 наукових секції мобільно-консультаційного пункту).

Цьогоріч учасниками I етапу конкурсу-захисту у відділенні екології та аграрних наук стали 114 осіб, 95 із них здобули перемогу, 46 – взяли участь у II (обласному) етапу конкурсу-захисту, 23 – вибороли призові місця, а саме: троє – перше, дев’ятеро – друге та шестеро – третє. Двадцять три переможці цього відділення стали преміантами відповідних ступенів та отримали одноразову обласну премію. За підсумками фінального етапу конкурсу-захисту у 2019 році Міронова Софія, випускниця Хмельницького обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді та Хмельницького навчально-виховного комплексу № 10, секція “Охорона довкілля та раціональне природокористування”, стала стипендіатом Президента України.

Вихованці відділення екології та аграрних наук щороку беруть активну участь у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних масових заходах екологічного спрямування, в яких здобувають вагомі результати.

З метою удосконалення екологічних знань у закладах освіти області проводяться екологічні тижні, місячники, акції, свята, виховні години, конкурси малюнків, учнями складаються екологічні проекти, екскурсії.

Найбільш ефективним засобом застосування нових методик екологічної освіти і виховання підростаючого покоління, їх найдієвішою формою є широке залучення школярів та студентів до участі у Всеукраїнських та регіональних масових еколого-натуралістичних заходах.

Щорічно проводяться такі регіональні конкурси: “Збережемо первоцвіти”, фотоконкурс та конкурс презентацій “Планета очима дітей”, “Тварини у моєму житті”, конкурс робіт “Створюємо з відходів”, новорічна композиція “Збережемо ялинку”. Такі конкурси сприяють підвищенню інтересу до природного середовища, розширенню екологічного світогляду, розвитку уміння раціонально використовувати природу.

У рамках обласної Програми охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2016-2020 роки з метою залучення учнівської молоді до вивчення навколишнього природного середовища, відтворення ними стану довкілля у формі творчих поробок, малюнків та фоторобіт, що висвітлюють дослідницьку, природоохоронну та екологічну діяльність, щорічно проводиться обласний заочний конкурс “Природа України очима дітей Хмельниччини”. У травні-червні 2020 року такий конкурс пройшов під гаслом: “Сміття зберемо – природу збережемо!”.

Під час санітарних очисток та благоустрою з територій закладів освіти вивезено 9297,62 кубометрів сміття, витрачено на благоустрій довкілля 177067,0 грн, у тому числі 105344,0 грн позабюджетних коштів.

Щорічно проводяться акції з висадки дерев та кущів. Студентська молодь бере активну участь у створенні квітників біля навчальних закладів та догляді за насадженнями упродовж вегетаційного періоду.

Продовжується реалізація екологічно-освітнього проекту “Компола”. Більше тридцяти освітніх закладів області є учасниками Освітньої програми “Лелека”, яка здійснюється в рамках Програми охорони білого лелеки проекту Ciconia-Ukraine за підтримки Фонду “Ciconia” (Ліхтенштейн), функціонує мережа шкільних, районних, міських осередків громадського дитячого об’єднання Всеукраїнської дитячої спілки “Екологічна варта”, які займаються природоохоронною, просвітницькою роботою і роботою з енергозбереження. У рамках спілки проведено акції “Здай лампу – збережи природу”, “Батарейкам – утилізація!”, “Відходи – у доходи!” тощо.

Одним із найголовніших завдань екологічної освіти є підготовка фахівців-екологів для різних галузей народного господарства: освіти, промисловості та агропромислового комплексу, державних органів управління у сфері охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування, а також громадських екологічних організацій.

Випуск фахівців за спеціальністю “Екологія” бакалаврського і магістерського рівнів в області здійснюють Хмельницький національний університет, Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка та Подільський державний аграрно-технічний університет. Вісімдесят відсотків

випускників університетів працюють за фахом у різних установах та організаціях області.

Неформальна екологічна освіта студентів реалізується через проведення близько 10 екологічних заходів та акцій загальнодержавного, обласного, міського та університетського рівнів щорічно.

Завдання науково-пізнавального і культурно-виховного екологічного центру виконує Ботанічний сад Хмельницького національного університету. Експозиційні колекції Ботанічного саду, як музею живої природи, використовуються в навчальному процесі, наукових, загальноосвітніх та еколого-просвітницьких цілях.

Важливим елементом еколого-просвітницької роботи навчальних закладів області є також співпраця з національними природними парками (далі – НПП) “Подільські Товтри” і “Мале Полісся”, що спрямована на привертання уваги населення до проблем природно-заповідних територій, формування уявлення про унікальність та цінність як територій НПП, так і всієї природи рідного краю. Особлива увага приділяється роботі з підростаючим поколінням, починаючи з вихованців дошкільних навчальних закладів.

Працівники НПП виїжджають у заклади освіти області з пересувними виставками використовуючи експонати музею Природи, проводяться бесіди з учнями на різні теми екологічного характеру з використанням мультимедійних засобів, школам надається поліграфічна продукція, інформація та матеріали з питань охорони природи.

Хмельницький інститут післядипломної педагогічної освіти постійно організовує навчання педагогів з метою вдосконалення екологічної компетентності педагогів через різні форми методичної роботи (методичні об’єднання педагогів, школи передового педагогічного досвіду, майстер-класи тощо).

Педагогічні працівники приділяють належну увагу питанню підвищення обізнаності учнів щодо європейських підходів до управління відходами у закладах освіти та належного забезпечення реалізації Національного плану управління відходами. Учителі біології та екології проходять курси підвищення кваліфікації у форматі спеціалізації з метою підготовки до реалізації програм інваріантної і варіативної складової навчальних планів. Реалізуються спецкурси “Модернізація змісту освіти для сталого розвитку”, “Основи екології”. Щорічно різними формами підвищення кваліфікації охоплено більше 100 педагогічних працівників, які реалізують екологічні програми інваріантної і варіативної складової з навчальних планів.

Керівник апарату
адміністрації

Оксана ВЖЕШНЕВСЬКА